

REMISSVAR

2020-10-28

Dnr: Bo 2020-0220

Justitiedepartementet
Straffrättsenheten
103 33 Stockholm

Utkast till lagrådsremiss Slopad straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet

(dnr Ju2020/02657/L5)

Inledning

I utkastet lämnas förslag avseende slopad straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet. Förslaget gäller förändringar i den straffrättsliga särbehandlingen av lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år och föreslås innebära längre strafftider och att fler lagöverträdare i den åldern kommer att dömas till fängelse.

Barnombudsmannen yttrar sig över utkastet med utgångspunkt i vårt uppdrag att företräda barns och ungas rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). De rättigheter som barnkonventionen uppställer till skydd för barn som begår brott gäller varje barn under 18 år. När Barnombudsmannen i det följande kommenterar utkastet är det med sikte på varje barn som enligt svensk rätt uppnått straffbar ålder, det vill säga barn i åldersgruppen 15–17 år.

Utkastet föreslår inte förändringar specifikt för åldersgruppen 15–17 år, men resonerar ändå kring denna åldersgrupp, därför vill Barnombudsmannen särskilt lyfta följande.

Barnombudsmannen ser positivt på att utkastet belyser vikten av att särbehandla lagöverträdare under 18 år utifrån barnkonventionen, som sedan 1 januari 2020 är svensk lag. Däremot saknar vi ett resonemang kring hur förändringar i den straffrättsliga särbehandlingen av myndiga lagöverträdare påverkar åldersgruppen 15-17 år. Utifrån det stora glapp som skulle uppkomma mellan hur en 17-årig och en 18-årig lagöverträdare behandlas straffrättsligt.

Barnkonventionen är tydlig vad gäller de särskilda krav som måste ställas på ett rättssystem anpassat för barn och unga som har begått brott. Av artikel 40 framgår att barnet ska behandlas på ett sätt som främjar barnets känsla för värdighet och värde, som stärker barnets respekt för andras mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Rättssystemet ska ta hänsyn till barnets ålder och önskvärdheten att främja att barnet återanpassas och tar på sig en konstruktiv roll i samhället. Barnombudsmannen understryker att rättsväsendets agerande mot unga lagöverträdare spelar en viktig roll i detta.

5.1 Slopad ungdomsreduktion vid straffmätningen för allvarliga brott

Storleken på ungdomsreduktionen bör inte regleras i lag

I utkastet föreslås att ungdomsreduktionens storlek fortsatt inte ska regleras i lag.

I linje med vårt remissvar gällande Slopad straffrabatt för unga myndiga (SOU 2018:85) anser vi, i motsats till utkastet, att reduktionen bör förtydligas i lag för att förhindra en eventuell ändrad rättspraxis, i försvårande riktning, i framtiden.

Barnombudsmannen vill påminna om vikten av att alla former av direkt eller indirekt skärpning av straffmätning, för lagöverträdare i åldern 15–17 år, motverkas. Av artikel 40 i barnkonventionen följer att Sverige ska främja införandet av lagar och förfaranden samt upprättandet av myndigheter och institutioner som är speciellt anpassade för barn som misstänks eller åtalas för eller befinnes skyldiga till att ha begått brott. I barnkonventionens artikel 37 framkommer att olika former av frihetsberövande av barn endast får användas som en sista utväg och för kortast lämpliga tid.

Att höja straffmätningen för barn skulle även gå emot grundprincipen om barnets bästa som kommer till uttryck i barnkonventionens artikel 3. Enligt FN:s barnrättskommitté ska i första hand beaktas vad som är barnets bästa i alla beslut som fattas inom rättskipningen för unga lagöverträdare. FN:s barnrättskommitté framhåller att det exempelvis betyder att rättskipningens traditionella syften, som att undertrycka eller bestraffa, måste ersättas med rehabilitering och reparativ rättvisa när det gäller unga lagöverträdare.¹

Föredragande i ärendet har varit juristen Li Melander.

Elisabeth Dahlin
barnombudsman

¹ FN:s barnrättskommittés allmänna kommentar nr 10 om barnets rättigheter inom rättskipning för unga lagöverträdare (CRC/C/GC/10), punkt 10.